

Naše veselje

Priloga „Slov. gospodarja“ za deco.

Štev. 9.

29/IX. 37.

Letnik IV.

Jutro.

1.

Po koncu, po koncu, zaspanci!
K molitvi sklenite roke!
Pod nebom pojéjo škrjanci,
in solnce visoko je že.

2.

Ze močnik na mizi kadí se,
pod mizo pa maček preži;
po jedi na delo mudi se,
Bog siti le pridne ljudi.

3.

Pod pazduho bukvice, Tine,
pa v šolo si bistrit glavo!
Ti, Tone, se spomni živine,
ti, Minka, na polje z menó,

4.

Na delo, naj mraz je, naj vroče
truditi se vsak je dolžan;
kdor delati more, pa noče,
zanj krop je predober neslan.

J. Stritar.

Slomšekova berilca.

Slomšek ni pisal vseh svojih berilc in naukov v prozi, t. j. v nevezani besedi. Rad je pisal v obliki pesmic, ker je vedel, da ostanejo lažje v spominu.

Poglejmo si to na primeru, na pesmici:

Kovač in kopač.

»Nikarte tak, gospod kovač,«
poprosi, mimo gredé, kopač,

»zakaj pa železo tak bijete?
Poglejte siroto, kak zvija se!
»Kaj boš govoril, prijatelj kopač!
Tegá ne razumeš,« veli mu kovač,
»Iz železa, ki dobro kovano ni,
dobra motika se ne naredi,
Tudi ti vinjak rezal ne bo,
jeklo če prav ni izdelano!«

A. M. Slomšek.

Težka uganka.

Zmračilo se je. Otroci sedijo okoli mize. Tedaj reče Mihec: »Veste kaj?« Povejmo si uganke! Kdo ve kako lepo uganke?« Jože ima kar nekaj pripravljenega: »Povem vam zelo težko uganke. Pazite! Dve mački in tri mačke, koliko je to?« Ivo meni: »To vendar ni nič! Pet mačk je.« Jože: »Dobro. Kaj pa to: ena mačka, en

vrabec in en črv, koliko je to?« Otroci so se zasmejali in rekli: »Ena in ena in ena je vselej tri.« Jože pa je dejal: »Ne, dragi moji, stvar je drugačna. Vrabec požre črva, mačka pa vrabca in takó ostane samo ena mačka.«

Ali je imel Jože prav?

Lókavci.

12.

Novo dostojanstvo je svinjskemu pastirju tako ugajalo, da je sklenil umiti si pastirski znoj in prah ter iti v sosedni kraj v kopališče, ker doma v Lókavi ni bilo prilike za kopanje. Medpotoma ga je srečal tovariš, ki je pasel pred leti z njim svinje. Pozdravil je novega župana kot starega prijatelja s prijaznim »Ti«. Župan pa si je to slovesno prepovedal, češ:

»Vedi, da nismo več, kar smo bili prej, Mi smo zdaj naš gospod, župan v Lókavi!«

Tedaj mu je oni želel vso srečo v novi službi pri Lókavcih in je brž odšel.

Gospod župan je tudi nadaljeval svojo pot in je prispel v kopališče. Tu se je napravil za modrijana, sedel je v težke misli zatopljen in od časa do časa je prešteval svoje prste, tako da so vsi, ki so ga poznali od prej, začeli premišljevali, zakaj

je postal tako otožen. Župan pa je vprašal nakrat nekoga, ki je sedel poleg nje, če je to tista klop, na kateri navadno sedi gospoda.

»Da,« mu je odgovoril.

»Kako dobro sem to zadel,« si je mislil župan, »dozdeva se, kakor da bi celo klop vedela, kdo sem.«

Tako je tam sedel in se je potil od premišljevanja. Tedaj je pristopil kopalščeni

služniku, ko je videl, da ima župan vso glavo mokro, je menil:

»Prijatelj, glavo ste si že umili, ali niste dali po telesu umiti in otrepi, kaj ne, da ne? Če ne, potem bom prinesel lug in vas bom otrl.«

Župan je odgovoril:

»Dragi moj! Res ne vem, sem se li kopal ali ne. Otrl pa me še ni nihče. Imam toliko premišljevati, posebno zato, ker bom moral cesarju odgovarjati v rimah. Kajti vedi, jaz sem župan iz Lókave.«

Radi teh besed, ki jih je župan tako resno mislil, so se vsi navzoči zasmeli, ali pustili so ga v veliki časti in znoju.

Ko se je vrnil domov, ga je milostiva gospa županja večkrat spomnila na plašč, do katerega je imela vse pravice. Nekega dne je imel župan v sosesčini važne posle in gospa županja mu je še enkrat položila na srce, naj ne pozabi na plašč. Kar ko je stopil v sosedno mesto, je vprašal, kje je krznar, ker je hotel ženi prinesiti plašč od krzna. Ko so mu pokazali krznarjevo prodajalno, je hotel vedeti, če je to prodajalna, v kateri kupujejo žene županov

svoje krznene plašče. Mož, do katerega se je bil obrnil z vprašanjem, je mislil, da ima pred seboj norca, zato ga je poslal k sodarju. Župan se je dostojanstveno podal k njemu; rekel mu je, da je župan iz Lókave in da bi rad kupil župansko krzno. Sodar je spoznal, kaj je bilo, in je odvrnil:

»Zelo žal mi je, da Vaši mogočnosti ne morem ustreči, ali včeraj je bil sejem in razprodal sem vsa krzna.«

Da bi mu pa pomagal, ga je napotil na drugi konec mesta k nekemu kolarju. Tam bo našel, kar išče. Zdaj je povedal kolarju, kaj želi. Ta pa, ki je rad nagajal, ga je poslal k mizarju, mizar h kleparju, klepar k sedlarju, sedlar k nekemu dijaku, ta h knjigovezu, ta zopet k tiskarju, ta h knjigotržcu, knjigotržec pa k peku, češ, tam bo našel tako lepe plašče, da bi jih najrajši kar snedel.

Ko je župan tudi tu popraševal radi krznenih plaščev, mu je pek rekel, da jih sedaj nima. Če pa hoče počakati, mu priredi, prireže in speče plašč od testa. Tega lahko, če ženi ne bi ugajal, sne sam, vsako jutro kos. Gospod župan se je lepo zahvalil, ali izjaviti je moral, da je toliko časa izgubil za iskanje plašča in torej nima časa za čakanje. Mora domov, kjer ga čaka urad, saj je župan iz Lókave. Pek je bil dobrega srca in si je mislil, da so reveža že dovolj imeli za norca. Zato mu je pokazal krznarja, kjer je našel plaščev, koliko mu je pozelelo srce. In res je kupil tako lep plašč, da se z njim županji niti v mestu ne bi bilo treba sramovati.

Doma ga je žena z veseljeu sprejela. Hitro je plašč oblekla in se je ogledovala od vseh strani, da vidi, kako ji pristaja.

Župan pa je zdaj zahteval, naj mu za hvalo speče krofe. Dodal bo še klobaso, katero je bil prinesel iz mesta, in kupil še polič vina po vrhu. Žena mu je spekla velike, mastne krofe, kakor je pač bila vajena. On pa jih je zavrnil z besedami:

»Za kaj me imaš? Menda vendar ne meniš, da sem kak svinjski pastir? Ali ne veš, da sem tu v Lókavi župan?«

In res, žena mu je morala speči fine, nežne krofe. Te sta skupaj snedla in popila kupljeno vino.

Iz kroga naših malih čitateljic.

Naš prijatelj Luksi.

Ker nas »Naše veselje« tolikokrat vabi, naj kaj pišemo, bom napisala o novem poznanstvu včerajšnjega dne. Ker je bil praznik, smo bili povabljeni k znani gospe. Tam sem prvič videla velikega doma-

čega psa volčje pasme, ki ga kličejo Luksi. Ali to ni navaden pes! Ko bi vedeli, kaj vse zna in kako nas je dobro zabaval. Imel je veliko žogo, napravljeno iz cunj. Če je kdo vrغل žogo v zrak, jo je vselej že v zraku ujel v gobec in obdržal z zobmi. Lovil je vselej točno, le enkrat se mu je ponesrečilo in tedaj je pogledal s svojimi lepimi rjavimi očmi nas samo po strani, kakor da bi hotel reči: »To pa je že preneumno, da se mi kaj takega pripeti.« Ako je kdo vrغل žogo kam proč, jo je v hipu spet prinesel nazaj, položil na tla in čakal, da jo kdo vzame. Ko pa sem hotela zagrabit žogo, je brž hlastnil po njej, pa jo je zopet izpustil, tako da sem morala biti zelo spretna, če sem hotela dobiti žogo v roke. Najbolj zadovoljen pa je bil, če

mu je kdo hotel vzeti žogo, katero je držal močno z zobmi.

Mimo je prišla tudi domača mačka, pa se za Luksija ni nič pobrigala. On ja, je pač dvomeče po strani pogledal. Najbrž je ugibal, ali bi se zakadil vanjo ali ne. Poznjal jo je pa že iz prejšnjih bojev in je tudi vedel, da se zna braniti. Zato se je rajši zopet obrnil do žoge.

Najlepše pa je bilo videti, kako se je poigraval z malimi pujski na dvorišču. Vlekel je zdaj enega, zdaj drugega za ušesa, se zaganjal v nje — skratka igral se je na vse mogoče načine.

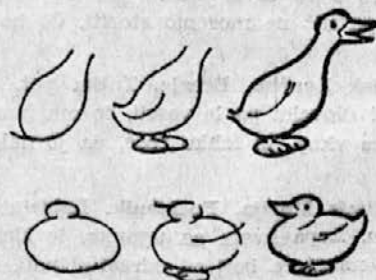
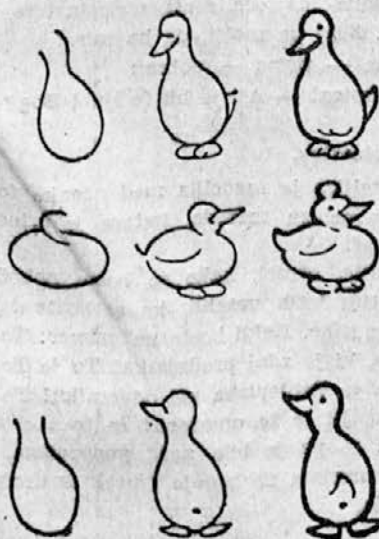
Žal mi je bilo, ko smo se poslovili. Luksi je precej časa gledal za menoj, potem pa je le sledil svoji gospodarici in vrtna vrata so se zaprla.

Števila pri raznih narodih.

Poznamo nekoliko zamorskih plemen, ki znajo šteti samo do tri; za nadaljnja števila nimajo niti besed. Štiri je pri njih dve, dve, pet označujejo z dve, tri, šest pa je dve, dve, dve. Papuani na Novi Gvineji računajo do štiri. Ko so nekoč morali pri nekem enostavnem računu prišteti pet, so morali priti najboljši računarji, da so izvršili ta težki račun. Pri prištevanju števila šest pa si sploh niso mogli več pomagati. Rekli so, da je tak račun nemogoč. Pri drugih narodih sploh manjka pojem števila čez tri. Sakajci n. pr. ne morejo niti števila svojih otrok povedati, če jih je

več ko tri. Ko so vprašali mater, okoli katere je skakalo deset otrok, koliko jih ima, je rekla: »Imam tri otroke.« Star mož, že čisto siv in od teže let upognjen, je trdil: »Star sem tri leta.« Pojem: tri jim pove toliko ko nam pojem: mnogo. Pri Vedah na Cejlonu so ugotovili, da sploh nimajo števnikov, da ne poznajo ednine in množine in da sploh nič ne štejejo. Njihova števila so kaj enostavna: eden, mnogo. Poznajo torej le en predmet in mnogo predmetov, točneje ne štejejo, ne računajo. Srečni ljudje, katerim množina nič ne pomeni, ker jim ni potrebna.

Nekaj za risarje.

Tu vidite nekoliko prav enostavnih risb in lahko doženete, kako se druga iz druge razvija. Take risbe vadite toliko časa, da jih boste znali na pamet in tedaj morete presenetiti marsikoga, ki ne bo tako spreten risar. Tudi na šolski tabli take risbe dobro uspevajo, ker je več prostora in pride celotna oblika bolj do veljave.

Uganke.

1. Katero rastlino spozna tudi slepec takoj?
2. Katero leto traja samo en dan?
3. Kakšen postane robec, če ga nama-kaš 24 ur v mlačni vodi?
4. Zakaj je šel v starem veku vojsko-vodja Hanibal s svojimi vojaki čez Alpe?
5. Kdaj so črešnje najboljše?
6. Lepa sem in krasna; poleti me vi-diš, pozimi nikoli, in dasi sem lepa in krasna, me vendar ne moreš prijeti. Kdo sem?
7. Nihče me ne vidi, ali vsakdo me sliši; mojega tovariša pa vsakdo lahko vidi, a nihče ga ne sliši. Kdo sva?
8. Kdaj kolo v mino samo teče?
9. Kdo obenem laže in resnico govori?
10. Nisem kri, nisem voda, pa sem obe-ma v rodu.
11. Belo je, sir ni; zeleno je kakor tra-va, trava ni; rep ima kakor miš, miš ni; kaj je to?
12. Zakaj snedó bele ovce več krme nego črne?
13. V kateri sod ne moreš novega vina vliiti?
14. Če nima, je kregan; če ima, je te-pen. Kaj je to?

Kaj nam pišejo.

Felicijan Slavko, Grajenščak. Pot po la-birintu je že pravilna, kar pa se tiče na-grade, je to stvar sreče pri izžrebanju. Tam pa nič ne moremo storiti. Če bo — bo!

Potisk Lenčka, Brezje. Težka pot, kaj ne da! Človeka pa le veseli, če mu nazad-nje gre vkup, in lahko reče, da je nalogo rešil.

Svenšek Marija, Podlehnik. Labirint je v redu. Lepa hvala za uganke, le škoda, da so nekatere bolj za odrastle ljudi, ker otroci še zanje nimajo smisla. Kar je za nas, smo odbrali, pa nekoliko drugih do-dali.

Vsem. Danes imate primer takega spi-sa iz vrst naših malih čitateljev. Vidite, da ni nič posebnega, nič takega, da bi mnogo pomenjalo, vendar pa je lep, kratek spis iz resničnega življenja. To je tisto, kar

hočemo. Dajte in pogledjte, če morete na-pisati kaj sličnega, in potem nam tak spis pošljite. Če še kdo napravi kako malo risbo poleg, bo še boljše. Objavili bomo potem oboje, spis in risbo.

*

Ali bi se malo smejali?

Dobra naloga.

Razred piše spisje. Naloga: Kaj delam najrajši. Tonček je opisal, kako je bilo o počitnicah na deželi. Ob koncu spisa je napisal:

»Kmetje so na polju marljivo delali. Da sem jih pri tem gledal, to sem delal naj-rajši.«

Razlika.

Učitelj: »Kakšna razlika je med elektri-ko in streló?«

Tine: »Strela je zastonj.«

Radovednost.

Mala Minka je na potovanju s starši. Prvič v življenju spi na železnici v spal-nem vozu, in sicer je dobila svoj prostor na srednji postelji med očetom in mater-jo. Minka se boji nesreče. Mati jo tolaži, da pazi ljubi Bog nanjo tudi na železnici. Nekaj časa je mir, oče in mati že spita. Nakrat zakliče Minka na glas:

»Mama, ali si tu?«

»Da,« je dobila zaspan odgovor.

»Očka, ali si tu?«

To pa je bilo gospodu, ki je spal v so-sednem oddelku, že preveč. Zarohnel je:

»Gotovo, da, oče, mati, stric in tete, vsi so tu. Zdaj pa molči, da bo mir.«

Nato — tišina — potem:

»Mamica! — Ali je bil to ljubi Bog?«

Ugotovitev.

Učiteljica je razdelila med učenke foto-grafije celega razreda, katere je prinesel fotograf.

»Glejte, otroci, kako se boste nekoč v poznejših letih veselili, ko si boste ogle-dali te slike. Rekli boste na primer: To je Metka, ki je zdaj prodajalka! To je Tonč-ka, ta je strojepiska pri odvetniku! To je Micika, ki je že omožena! In to...«

»... to pa je bila naša gospodična, ki je že umrla!« se začuje glasek iz sredine razreda.